

Een blik in de Javaansche huishouding : brief van eene zendelingsvrouw.

<https://hdl.handle.net/1874/355760>

KEDIRI, 11 Januarij 1865.

Hooggeachte Dames!

Eindelijk wil ik beproeven U eens te schrijven, om U het een en ander van ons verblijf alhier mee te deelen. Door Gods goedheid ging 't ons tot hiertoe nog steeds wel; mogen deze letteren ook U in den besten welstand geworden! Aangenaam was het ons door mejufvrouw H. verleden jaar, zoo verrassend, een en ander van u te vernemen. Hare ontmoeting was ons regt aangenaam. Wij troffen het juist zoo, dat wij te *Soerabaja* konden zijn bij hare aankomst aldaar, om vervolgens nog vier dagen met haar te zamen te zijn en te spreken; wat het is eene lieve vriendin in den vreemde te ontmoeten, weet niemand zoo goed als zij die het reeds ondervonden. Hier toch is alles zoo geheel anders; de gewoonten, gesprekken, ja zoo veel dat eigenlijk niet te noemen is, en dat men onwillekeurig ook vergeet, of ten minste niet meer zoo opmerkt, als wanneer men zoo versch

uit Europa aankomt. Ik kan dan ook zeggen, dat wij ruim van elkanders zamenzijn hebben genoten. Tot onze blijdschap hebben wij sedert meermalen aan elkander geschreven. Verleden week kregen wij nog een brief van haar in welken zij ons hare goede gezondheid meldde, en dat het haar bij voortduring goed bevalt in de Minahasza.

Thans moet ik U ook het een en ander van mijne huishouding mededeelen; of het mij echter gelukken zal, u iets te schrijven dat voor u belangrijk kan zijn, durf ik niet verzekeren. Ons huishouden gaat zoo dag aan dag, (zoo als men zegt) zijn ouden gang, zes jongens en 4 meisjes zijn onze kinderen. Met de jongens houdt POENSEN dagelijks school, met de meisjes alleen des middags. De oudste dier meisjes is 12 jaar, de jongste 6 en de twee anderen daar tusschen. 's Morgens leeren ze naaijen, dat de drie oudsten reeds vrij wel doen. Ook zijn zij begonnen te leeren teekenen; de oudste doet het reeds goed, zij heeft echter nog geen patroon gewerkt.

In den tusschen tijd, dat ze niet leeren, helpen ze mij aan 't geen er zoo te doen is. Hare kleederen wasschen ze zelf. Na het goed behoorlijk een nacht in het water gezet te hebben, wordt het 's morgens vroeg gewasschen en te bleeken gelegd, zoo dat het frisch ruikt, en wanneer het nu droog

en opgevouwen is, dan wordt er voor een cent bloemen op de markt gekocht en er tussehen gestrooid en in een mandje gelegd; dan ruikt het lekker. Die bloemen hebben een sterken reuk, en zijn zeer geliefd, er zijn weinig inlandsche dames, die ze niet, zoo als ik boven beschreef, gebruiken. De meisjes zijn nu zoo wat anderhalf jaar bij mij; zij zijn goed gewend en hebben vele oude gewoonten voor nieuwe verwisseld. Spelen doen ze gaarne; het zijn nog kinderen. Speelgoed hebben ze echter niet; op de markt kan men wel zoo iets koopen: een papieren doosje, of een stukje hout, dat een pop moet verbeelden, 1 cent per stuk. U kunt dus wel begrijpen, dat dit speelgoed niet veel bijzonder is. Hollandsch speelgoed is hier zeer duur, althans in de binnenlanden. Onlangs vroeg ik naar een klein schaapje, van de kop tot de staart gemeten één vinger lang, dat kostte *f* 1, gaarne zoude ik zoo iets koopen, maar dat gaat niet. Het is dan ook in het javaansche huisgezin eene zeldzaamheid, nog nimmer heb ik zoo iets gezien. Wel, zoo als ik mijne javaantjes meermaalen aantrof, gezeten op het zand, in den tuin, met eenige pakjes gebonden in bladen, benevens vruchtenschillen, en stukjes glas en steen. Dat moest de markt verbeelden; de vruchtenschillen waren vruchten, en de stukjes steen en glas geld.

De kleine kinderen worden steeds gedragen, slapende of wakende; 't is vreemd om te zien, hoe veel de moeder doet met haar kleine op den rug gebonden! In eene javaansche huishouding is overigens al zeer weinig te doen, vooral wanneer de vrouw niet naaijen kan; en toch, al kan zij het, de man maakt meestal zelf zijn eigen kleederen. Wat blijft er dan te doen over? Gaarne breng ik u een oogenblikje binnen, om even de huishouding op te nemen. Vrees niet, dat het te lang zal duren, neen, daar is niet veel te vinden. Een aarden grond die met een bezem geveegd wordt, een paar lage vierkaante banken waarop matjes en kussens liggen. De kussens zijn lang en smal, met band en goed omkleed, die ik meermalen van het vuil en vet heb zien glimmen. Ik onderzocht of het bekleedsel er niet af kon, even als van een gewoon kussensloop, maar neen, dat is er vast om genaaid en wordt zoo lang gebruikt, tot de lappen er bij hangen, en het binnenste niet meer bij elkander te houden is, dan wordt er nieuw goed over dat oude glimmende gedaan, en ziet! het is nieuw en schoon; — maar frisch? Helaas neen. Hoe vreemd! ik heb er met een zeer knappe javaansche vrouw over gesproken om over die kussens losse slopen te doen, opdat ze gewasschen konden worden, maar het regte begrip waarom, dat geloof ik gaat

haar verstand te boven. Daarbij grootmoeder, moeder en misschien de vrouw van Mohamed heeft het zoo gedaan, waarom zouden wij nu hollandsche gewoonten aannemen, die zijn maar lastig, zoo geloof ik zijn vaak de gedachten, en ziet! dan blijft het bij het oude. „Met den tijd”, is hier het magtwoord; alles met den tijd! Daarom geduld, een groote mate geduld! mogt dat ons deel zijn! o, dat is hier zoo noodig. Maar ik ben een weinig afgedwaald, en moet weêr terug, om u nog het een en ander van de huishouding der Javanen te beschrijven. Een tafel, een paar water kruiken, 5 à 6 borden, een paar kopjes, siriehdoos, een dandang of een langwerpige pot waar men een mand inzet, en de rijst ingedaan wordt. In die pot is water, en de mand heeft het fatsoen van een puntige koffijzak; die wordt in dat water gezet, en zoo gaargekookt, of misschien beter gezegd, gestoomd. Een pot om water in te doen, ziet daar de huishouding van den dorps-Javaan. De meergegoede heeft nog een kist als garderobe voor de kleederen, die hij meer heeft dan hij gewoonlijk draagt, en om een of ander van waarde in te bergen. Den gewonen Javaan gaat het anders met de kleederen, zoo als met den overtrek van het kussen, een nieuw stuk wordt aangetrokken, bij het baden gewasschen, gedroogd, en weer aan. Ik heb vaak gezien, dat het alleen schoon was,

toen het nog nieuw was, en niet eerder verwisseld werd, vóór dat het niet meer gebruikt kon worden. Toen ik hier nog niet lang was, had ik een kleinen jongen, dien ik een paar nieuwe buisjes gaf, omdat hij met ons naar *Soerabaija* gaan zou. Den ochtend van ons vertrek had Job (zoo heette hij) al zijn goed over elkander aange-trokken; zoo had hij o. a. drie buisjes aan, een blaauw, een paars en een rood. Dat deed hij omdat ze allen nog nieuw waren; naderhand had hij de gewoonte, om wanneer hij een nieuw stuk kreeg, het oude te verscheuren, al was het zelfs nog volstrekt niet versleten. Daarom schreef ik over het wasschen door mijne meisjes, van in 't water zetten, bleeken, enz., dat alles in Holland een zeer gewone zaak is, maar hier niet. U kunt wel begrijpen, dat hare gewoonte naar onze beschouwing, in dit warme land niet frisch is. Onze jongens volgen nu reeds het voorbeeld der meisjes, en dat is veel waard. Zoo zal er eenige orde en zindelijkheid in komen. Zoo zal het werken op tijd, ook op zijnen tijd de gewenschte vruchten dragen. Op zijnen tijd!

Hoe vreemd, en hoe wonderlijk! had ik haast gezegd, kan men soms hooren spreken over vruchten van zedings-arbeid! Hoe lang - ja, liever vraag ik - hoe kort is de blijde boodschap van

't Evangelie nog pas op *Java* gebragt? En wie hebben het aangenomen? menschen, meest bejaard, of reeds gehuwd; opgevoed in al die oude gewoonten, dat ijzeren juk, waar de *Javaan* zoo aan hecht; of het goed of kwaad is dat doet er niet toe. Het is de gewoonte, dus dat kan niet anders. Zou het niet kunnen zijn, dat van het opkomende geslacht, opgevoed door ouders, die reeds christen zijn, iets meer te verwachten is? Ze leeren lezen, ze koopen boeken, ze ontwikkelen zich meer, en – de geschiedenis van het zuurdeeg herhaalt zich. De meisjes die ik hier heb, trouwen met der tijd, en gaan terug naar hun dorp. Zou haar niets bijblijven van het onderwijs dat zij ontvingen? Ze zijn gewoon bezig te zijn, kunnen lezen, schrijven en rekenen; zou dat alles verloren gaan? Neen, neen en nogmaals neen! En boven dat alles ontvangen zij vijfmaal per week onderwijs in de godsdienst, naar aanleiding van de bijbelsche geschiedenis. En die Bijbel – dat boek der boeken, waarin onder zoo veel andere en heerlijke teksten, ook die voorkomt: „werp uw brood op het water, en gij zult het vinden na vele dagen.” Gij zult het vinden! zegt Gods woord. Wanneer is dat onwaar bevonden? Na vele dagen! zegt Gods woord. Welnu. O blij vooruitzicht dat ons streelt! Wij

zullen het eenmaal aanschouwen; en al mogen wij het niet zien, toch zal het gebeuren.

Mogen deze letteren u in goeden welstand, onder 't genot van 's Heeren zegen geworden. Of het mij gelukt is, U eene kleine voorstelling te geven van de javaansche huishouding, of van mijne omgeving en ons werken alhier, daar ben ik nog wel een weinig bang voor. Indien het u evenwel behaagt mij nog over een of ander iets te vragen, zou mij dat zeer aangenaam zijn, en zeker ook gemakkelijker vallen, u daarop te antwoorden. Vergun mij hiermede te eindigen na u nog zeer veel dank gezegd te hebben, voor de lieve geschenken, die U ons voor de Javaantjes hebt toegezonden. Wat uit Holland komt is altijd veel mooijer en duurzamer, en het garen is heerlijk mooi, knoopjes, zijde, alles is keurig. Voor nieuwjaar hebben de kinderen boven hun, gewoonlijk als dan te ontvangen goed, nog door U gezonden zakdoeken, 12 knoopjes en 1 klos garen gehad, waarmede zij zeer in hun schik waren.

En nu, hooggeachte Dames! herinner ik mij nog een toespraak, waarin de zending werd vergeleken bij den strijd van Israël tegen de Amalekieten. Israëls strijders — zij roepen u de zendelingen voor den geest.

Een dringend gebed en dat van allen die den

Heer Jezus liefhebben, is de opgeheven wonderstaf des Heeren in Mozes hand. Nog zoo vele millioenen doelen buiten Christus om! O, houdt dien staf dagelijks om hoog geheven! Bidt en u zal gegeven worden, heeft onze Heiland beloofd. Sterkt de zendingen, door uw gebed te vermenigvuldigen. Bidt dat zij oudersteund en voorgelicht worden door den Heiligen Geest, op dat vele harten veroverd worden voor 's Heeren Koningrijk.

Met dien wensch en bede neem ik thans afscheid. Na u mijne hartelijke groeten, als ook die van POENSEN aangeboden te hebben, noem ik mij

Uw dienstv. dienaar. en Zuster in den Heer,

M. C. POENSEN,

geb. WESTRIK.

Bij de Drukkers en Boekverkoopers M. WIJF & ZONEN, zijn verkrijgbaar de volgende Kleine Stukjes

	Cents.		Cents.
1. Peter Lobeck	15	38. Sterfgevallen van zeven bekeerde heidenen.....	10
2. De welbestede stuiver.....	10	39. Levensloop van C.L.Töpfer	07½
3. De wever uit Welsh	07½	40. Eenige bijzonderheden uit het leven van Morrison....	15
4. De kleine bewoner van het Auvergnésche Gebergte....	10	41. Lydia S.....	07½
5. Arme Sara.....	04	42. Hugo Bourne.....	07½
6. De jonge Hutbewoonster... 22½		43. De christelijke viering van den Zondag	05
7. Opwekking te Elberfeld....	05	44. Henri Obookiah.....	10
8. De Iersche boer.....	10	45. De zendelingen in Groenl..	15
9. Elisabeth Cunningham.....	15	46. Het bezoek bij een kranke.	15
10. John Robins, de matroos... 10		47. Brieven van een' leeraar ..	15
11. Uitbreiding der Parabel ... 10		48. Polycarpus	10
12. Kolonel Jacob Gardiner.... 15½		49. Als God werkt, wie zal dan keeren?.....	15
13. De Stroopers-dochter.....	10	50. De Soldaten-dochter.....	10
14. De Bode met goede tijding.	15	51. Het gelukkige sterf bed... 10	
15. Jansje Allan	15	52. De weg en het middel 15	
16. Zonderlinge tusschenkomst der Voorzienigheid.....	07	53. De gast zonder bruiloftskl.	07½
17. Levensber. van Amelia Gale 07½		54. Treffend voorbeeld	07½
18. Sara Hill.....	12½	55. Levensschets v. Blumhardt	15
19. De geschied. van MarySmith 12½		56. Hadara.....	04
20. De Dorps-predikant.....	10	57. De oude geneesheer	10
21. De waarheid van het Evang.	10	58. De roepstem des Heeren	15
22. Kracht des geloofs	10	59. Anna Walsh	07½
23. Herman de houthakker.... 12½		60. Eerste zend. te St. Thomas	15
24. Laatste uren v. John Cowper	10	61. Thirza.....	20
25. Het einde van den tijd.... 10		62. Vroege godsvrucht	07½
26. Wat God bewaart, is wel bewaard.....	15	63. De Russische kleermaker.	07½
27. Wie zijt gij? Wat hebt gij te doen?.....	10	64. Kermerk. v. een kind Gods	07½
28. De weërhaan van het kasteel 12½		65. Overtuiging verwaarloosd.	12½
29. Eben-Haëzer inLatakko... 10		66. Woord aan jonge moeders.	07½
30. Indiaansche bekeerlingen .. 10		67. De onbekende zending..	04
31. De Christen-feesten.....	05	68. Mevrouw Rumpff.....	10
32. Verhaal van 2 predikers... 07½		69. Opmerkelijke leiding Gods	07
33. De tijd en de eeuwigheid.. 10		70. Een nieuw traktaatje....	10
34. Kort en heilzaam berigt ... 10		71. De vrome landman.....	07½
35. Johan Coenraad Ter Linden 07½		72. Ged. over de eeuwigheid..	07½
36. Een beroep op het hart 12½		73. Marja	10
37. De landman in den Elzas... 10		74. William	07½

